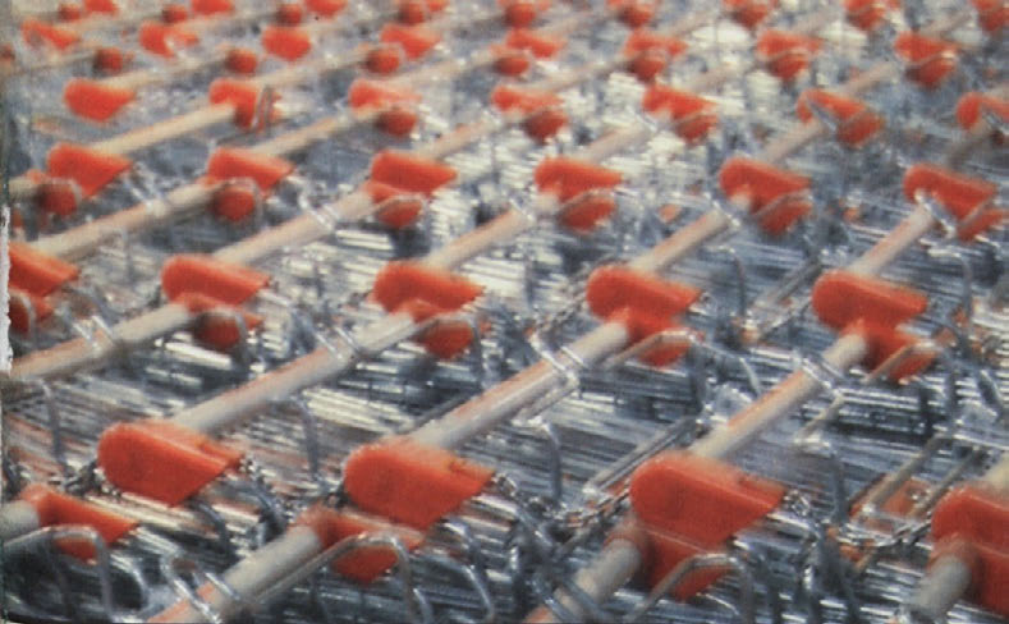
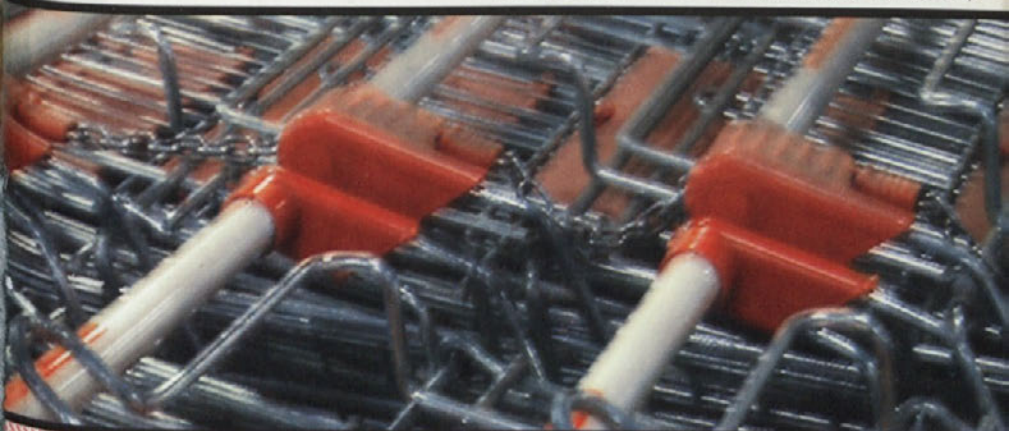

sezona 2004/2005

 Slovensko ljudsko Gledališče Celje

TERORIZEM

Vladimir
in
Oleg Presnjakov

Slovensko Ljudsko Gledališče Celje

Slovensko ljudsko gledališče Celje
Gledališki trg 5
3000 Celje

Borut Alujevič, upravnik
Tina Kosi, umetniški vodja
Tatjana Doma, dramaturginja
Miran Pilko, tehnični vodja

Jerneja Volfand, vodja programa in propagande
Tel. +386 (0)3 426 42 14, telefaks +386 (0)3 426 42 20
Urška Zimšek, blagajničarka
Tel. +386 (0)3 426 42 08
(Blagajna je odprta vsak delavnik od 9.00 do 11.00 in uro pred predstavo.)

Tajništvo
Tel. +386 (0)3 426 42 02, telefaks +386 (0)3 426 42 20
Centrala +386 (0)3 426 42 00
E-naslov: tajnistvo@slg-ce.si
Spletna stran: <http://www2.arnes.si/slg-ce/>

Ustanovitelj SLG Celje je Mestna občina Celje.

Program gledališča finančno omogoča Ministrstvo za kulturo.

SVET SLG CELJE: Miran Gracer, Drago Kastelic (predsednik), Zdenko Podlesnik,
Miroslav Terbovc, Aleš Vrečko

ČLANI STROKOVNEGA SVETA SLG CELJE: David Čeh, Slavko Deržek,
Marijana Kolenko, Tomaž Krajnc, Rastko Krošl (predsednik), Robert Vodušek

Vladimir in Oleg Presnjakov

Terorizem (Terrorizm)

Prva slovenska uprizoritev

Rastko Kroš, Miro Podjed, Vladimir Vlaškalič, Igor Žužek, Zvone Agrež

Prevajalka
Režiserka
Dramaturginja
Scenograf
Kostumograf
Glasbenik
Koreograf
Lektorica

Tatjana Stanič
Mateja Koležnik
Tatjana Doma
Ivo Knezović
Alan Hranitelj
Coco Mosquito
Branko Potočan
Metka Damjan

Igralci
Stevardesa, Druga ženska, Prva ženska
Stevardesa, Ženska
Stevardesa, Tretja ženska,
Druga ženska
Ženska, Četrta ženska, Stevardesa
Moški, Tretji moški
Potnik, Moški s kovčki
Drugi potnik, Prvi moški
Tretji potnik, Prileten moški, Peti moški
Prvi potnik, Moški, Drugi moški
Človek v vojaški uniformi, Sodelavec,
Četrty moški

Anica Kumer
Barbara Medvešček/Manca Ogorevc

Barbara Vidović
Tjaša Železnik
Zvone Agrež
Aljoša Koltak
Rastko Krošl
Miro Podjed
Vladimir Vlaškalić

Igor Žužek

Premiera 18. februarja 2005

Vodja predstave **Zvezdana Štraki - Kroflič** Šepetalka **Breda Dekleva** Tonski mojster **Drago Radakovič**
Lučni mojster **Dušan Žnidar** Rekviziter **Anton Cvahte** Dežurni tehnike **Gregor Prah**
Švilje **Zdenka Anderlič, Janja Sivka, Dragica Gorišek, Marija Žibert** Frizerki **Maja Zavec, Marjana Sumrak**
Odrski mojster **Radovan Les** Garderoberki **Melita Trojar, Mojca Panič** Tehnični vodja **Miran Pilko**
Umetniški vodja **Tina Kosi**

Nevidni terorizem - grožnja prihodnosti

Brata Vladimir in Oleg Presnjakov ter Vasilij Sigarev pripadajo pop generaciji mladih ruskih dramatikov, ki so s svojimi besedili povzročili renesanso ruske dramatike in jo po dolgih letih spet ponesli izven meja Rusije. Poleg njih sta vidnejša predstavnika novega vala ruske dramatike še Evgenij Griškovec in Olja Muhina.

Ti avtorji se vključujejo v evropski trend surovih iger brez meja, ki se je začel že leta 1965 z Bondovimi Rešenimi in dosegel vrhunec z igrami Sarah Kane v 2. polovici 90. let 20. stoletja. Njihova besedila so blizu sodobni angleški in nemški dramatiki in bolj podobna filmskim scenarijem kot dramskim besedilom. Kršijo pravila klasične dramaturgije, njihove tekste sestavljajo prizori, včasih celo fragmenti sveta, značilne so mnoge menjave prizorišč in hitri rezi, dogajanje pa se odvija v izredno hitrem tempu.

Mladi britanski avtorji so presekali z britansko tradicijo realističnega gledališča in v gledališče spet vrnili zgodbe. Njihove zgodbe odsevajo situacijo svojega časa - to so zgodbe o urbanem nasilju, ki ga obvladuje družba poznega kapitalizma, zgodbe o nadvladi materializma, televizije, diskotek in kinodvoran. To so v hitrem ritmu pisani družbenokritični in socialnoangažirani komadi. Njihove zgodbe so neposredne, drzne, šokirajo z nasiljem in grobim erotizmom, provocirajo, hkrati pa želijo ugajati MTV generaciji. Za prostor dogajanja izberejo kapitalistično velenje, kjer se junaki izgubljajo v množicah. Ponavadi gre za antijunake, ki so nedejavna bitja in životarijo iz dneva v dan. Ogrožajo jih droge, bolezni našega časa, destrukcija in avtodestrukcija. Njihove tekste zaznamuje popolna nezadržanost pri prikazovanju skrajnosti in prikazovanju tako fizičnega kot psihičnega nasilja, ki kliče po reakciji publike. Najpogostejše teme so razkroj sodobne družbe, patološki medsebojni odnosi, nesmisel upora, travme in obsesije, nasilje, kriza identitete in obsedenost s potrošniškimi dobrinami.

Teme, ki jih v svojih delih obravnava Mark Ravenhill in Sarah Kane, sta obravnavala ruska proza in film. Mladi ruski avtorji so zelo natančno sledili dogajanju v angleški dramatiki v 2. pol. 90. let 20. stoletja. Predstavniki pop generacije ruskih

Manca Ogorevc, Aljoša Koltak

dramatikov so bili večinoma vključeni v projekt »Novo pisanje« Royal Courta in British Councila. S svojimi besedili niso želeli šokirati na način, kot sta šokirala S. Kane in Ravenhill, na vsak način pa so želeli presekati s tradicijo realističnega ruskega gledališča in začeli pisati dramska besedila, podobna filmskim scenarijem. Rusko sodobno gledališče si ni zastavilo naloge šokirati gledalca, saj je življenje v Rusiji in bivših ruskih republikah bolj pretresljivo, kot bi gledališče lahko bilo.

Po razpadu Sovjetske zveze sta se v Rusiji pojavili socrealistična in socartistična literatura. Nastajale so gledališke predstave po ruskem vzoru z ruskimi igralci. Vsa najpomembnejša gledališča v Moskvi in Sankt Peterburgu so bila v rokah posameznih režiserjev starejše generacije, ki so delali predvsem s starimi igralci. Tudi občinstvo je bilo navajeno obiskovati stara repertoarna gledališča.

Vladimir Vlasakalić, Tjaša Železnik, Aljoša Koltak, Rastko Krošl

Oleg in Vladimir Presnjakov sta pol Rusa pol Iranca. Do uspeha drame *Terorizem* sta predavala literarno teorijo in psihologijo v Jekaterinburgu; tam sta ustanovila tudi univerzitetno mladinsko gledališče, kjer sta se ukvarjala predvsem z eksperimentalnimi gledališkimi projekti. Sodelujeta v projektu »Novo pisanje« v Rusiji, ki ga podpirata Royal Court in British Council. Že leta 2002 je bila v Royal Courtu uprizorjena njuna krajša politična igra, ki je bila napisana po naročilu Royal Courta.

Brata Presnjakov sta mojstra urbane katastrofe. Njuna drama *Terorizem* je doživela krstno uprizoritev novembra 2002 v Moskvi, le teden po čečenskem zavzetju gledališča. Igra je inteligentno napisana satira, črna komedija, ki razkriva zaprt krog nacionalizma, korupcije, brezbržnosti, nestrpnosti in rasizma. *Terorizem* razkriva grenak in komičen pogled na življenje, ki ga je popolnoma zastrupil strah pred nenehno nevarnostjo.

Slučajno vsakodnevno nasilje in surovost sta prikazana kot vzorec za terorizem. Drama Terorizem raziskuje psihično in fizično nasilje v družbi, ki temelji na strahu, v svetu, kjer lahko že najmanjša iskra kjer koli in kadar koli zaneti divji požar, v svetu, kjer posameznik postane tempirana bomba in največja nevarnost v družbi.

V Royal Court Theatreu so januarja 2003 uprizorili dramo Vasilija Sigareva Črno mleko, marca 2003 pa še njuno dramo Terorizem.

»V naši družbi in v družbi nasploh lahko občutiva posebno vzdušje, vzdušje strahu, napetosti in obupa. Vsi smo zastrupljeni s strahom in tako sva napisala tekst, kjer se ljudje trudijo živeti v takem vzdušju. Najin tekst odseva čas, v katerem živimo, hkrati pa se z njim popolnoma sklada.«

Drama zagovarja trditev, da so eksploziv in talci v rokah ekstremistov le ena izmed mnogih oblik terorizma. Pojem terorizma sta mojstrsko razširila na vse sfere življenja v moderni Rusiji. Dramo sestavlja šest kratkih, vznemirljivih, na prvi pogled nepovezanih prizorov, ki diskretno prikazujejo različne oblike vsakodnega nasilja in sestavljajo sliko sveta, kjer so družbene anomalije postale pravilo. V Terorizmu bratov Presnjakov se pod navidezno plitkostjo in črnim humorjem prepletajo strah, ujetost, varnostni ukrepi, samomor, eksplozije, ustrahovanje, agresija v medsebojnih odnosih, nacionalizem, rasizem, brezbriznost, zastrupitev, umor ter psihično in fizično nasilje – individualno in globalno.

Šele proti koncu se razkrijejo povezave med različnimi dogodki in vedno bolj očitno postane spoznanje, da smo vsi, mladi in stari, vsak zase in vsi skupaj, krivi za nasilje v današnji družbi in vsak bi moral prevzeti odgovornost za svoja dejanja. Struktura drame Terorizem je zelo podobna moderni filmski dramaturgiji. Spominja na filme Short Cuts, Magnolia in Amores Perros, kjer spremljamo različne, na videz nepovezane zgodbe, njihove usodne povezave pa se razkrijejo šele proti koncu filmov.

Zaradi grožnje bombnega napada zaprejo letališče, zato se eden izmed potnikov nenapovedano vrne domov. Ženska in njen ljubimec si krajšata čas s seksualnimi igrigami. V pisarni se zgodi samomor, prevarana ženska se obesi zaradi mozeve nezvestobe. Dve ženski sedita na klopci, medtem ko ena pazi na svojega vnuka, ki se guga, in se pomenkujeta. Mimo pride objokan moški s kovčki. Od predstavnikov vojaške policije zvemo, da sta v eksploziji zaradi plina umrla moški in ženska, da je eksplozijo povzročila iskra zvonca, na katerega je pozvonil deček, ki je bežal pred babico in njeno prijateljico. V zadnjem prizoru, ko se letališče končno odpre in letala

spet vzletijo, se potnik sam zbudi v letalu. Tik pred vzletom želi zapustiti letalo, da bi šel domov zapret plin. Terorizem bratov Presnjakov je sanjska igra, je fantazija posameznika, ki jo je skorajda nemogoče ločiti od resničnosti.

Šest prizorov na prvi pogled ni povezanih. Izkaže pa se, da so mojstrsko in izredno natančno vzročno-posledično prepleteni, tema vseh pa je psihološki terorizem. V drami, ki nosi tako zelo pomenljiv naslov, Terorizem, se pravo teroristično dejanje sploh ne zgodi. Navadno, vsakodnevno nasilje, na katerega smo se vsi že navadili, postaja vzorec za terorizem. Zaradi prevelikih pritiskov družbe, prehitrega tempa življenja, življenja v nenehnem strahu so ljudje postali tempirane bombe. Svet, ki ga opisujeta brata Presnjakov, je svet korporativnega terorizma. Je svet, v katerem se je mednarodni terorizem, kjer so rabljeni znani, umaknil neotipljivemu in težko določljivemu korporativnemu terorizmu – terorizmu modne industrije, dizajna, blagovnih znamk, privlačne zunanosti, mladostnega videza, poslovne in zasebne uspešnosti – tisti obliki terorizma, ki zahteva popolnega človeka. Čas posameznikove eksplozije je samo še vprašanje časa. Jeza navadnih ljudi lahko povzroči propad svetovnega reda. Nevrotični terorizem, ki se dogaja predvsem v glavah posameznika, lahko porodi enako tragične posledice kot nasilje, storjeno v imenu svetovnega terorizma in boja proti njemu.

Drama Terorizem, ki preseneča z jedkim, črnim humorjem in neposrednostjo, ni samo slika razpada sodobne ruske družbe, pač pa šokantna napoved in slika nove realnosti. Terorizem in boj proti terorizmu ustvarjata sklenjen krog, ki poraja vedno hujše nasilje. Svet, v katerem strah postaja stalni spremljevalec vseh nas, posameznik postaja potencialni terorist. Drama, napisana pred 11. septembrom 2001 (ko so v boju proti terorizmu dovoljena vsa sredstva, ko je koncept množičnega pobijanja anonimnih, navadnih ljudi, postalo sredstvo boja proti politični volji), je strašljiva in grozljiva slutnja in napoved prihodnosti, ko bo eksplozija posameznika samo še vprašanje časa.

»Ubij enega človeka, pa jih boš prestrašil deset tisoč.«

(Star kitajski pregovor)

Terorizem ni produkt našega časa, temveč sega vsaj dva tisoč let nazaj v človeško zgodovino.

Sredi 50. let 1. st. n. št. so sicariji, stari židovski teroristi, ob belem dnevu in sredi Jeruzalema izvajali prave teroristične akcije. Zlasti ob praznikih, ko je bilo na ulicah veliko ljudi, so se pomešali med njih in z dolgimi noži zabadali svoje nasprotnike. Danes bi jih nekateri označili za borce za svobodo (njihov cilj je bil izgnati Rimljane iz Palestine), nekateri pa za teroriste (za reševanje sporov so uporabljali nasilje, pobijali so predvsem znane osebnosti tedanje družbe).

Ime so dobili po dolgem, močno ukrivljenem nožu, ki so ga uporabljali. Pobijali so samo Žide, in sicer tiste, ki so po zasedbi Palestine sodelovali z Rimljani. Delovali so v mestih, zato bi jim lahko rekli »mestni gverilci«. Z umori so hoteli doseči dvoje: odvrniti uglednejše Žide od sodelovanja z okupatorji in pokazati množicam, da je okupacija nekaj začasnega, kar je mogoče odpraviti z orožjem. Pogosto so tudi ugrabljali, zato da so talce zamenjevali za somišljenike, ujete v prejšnjih akcijah. Sicariji Rimljanov s svojimi dolgimi noži niso uspeli pregnati, pustili pa so nam eno zgodnejših pričevanj o terorizmu.

Znani so tudi morilski hašišarji – asasini – v Perziji v 11. stoletju, ki so jih šele v 13. stoletju zatrli Mongoli. Asasini so bili pripadniki tajnega muslimanskega reda, ki so pod vplivom hašiša s skrivnostnimi umori terorizirali kristjane in druge.

Za temo terorizma je zanimivo predvsem obdobje po francoski revoluciji, med katero je v Franciji na moriščih končalo približno 40.000 ljudi. V tem času je beseda teror dobila svoj sedanjí pomen. Najprej je bilo nasilje posamično, kasneje je postalo

Tjaša Železnik, Anica Kumer, Manca Ogorevc, Barbara Vidovič

sistematično in imelo jasen namen: vcepiti strah in obglaviti nasprotnike revolucije, ki pa niso ostajali dolžni in so s strahotnimi povračili prispevali v besednjak nov pojem: »beli teror«. S tem izrazom označujemo nasilje, ki so ga izvajali pristaši kraljevske hiše Burbonov v obdobju restavracije od 1815 do 1817. Ime za strahovito nasilje je prišlo od povsem nedolžne stvari – od belega cveta, ki je bil znamenje te kraljevske hiše.

Terorizem je dobil nove teoretične osnove sredi 19. stoletja, ko je Nemec Karl Heinzen objavil razpravo Uboj. Njegova poglobljena teza je bila, da je »uboj glavno gibalno zgodovinskega napredka«, saj vodi »pot do humanosti prek zenita barbarstva«. Menil je, da so umori načeloma prepovedani, vendar to ne velja za politiko. Uboj diktatorja je vselej opravičljiv. »Ni vam treba imeti nobenih pomislekov, če je treba razdejati pol celine in preliti morje krvi, da bi odstranili tiranijo.« Celo z razpisom nagrade je iskal nova in učinkovitejša sredstva, s katerimi bi bilo mogoče pobiti čim več sovražnikov. Karel Heinzen naj bi prvi izdelal celovito doktrino terorizma.

Devetnajsto stoletje je bilo zelo naklonjeno terorizmu in nasilje je bilo razširjeno od Španije do Rusije. Ustanavljali so tajna društva, zlasti v Franciji (imela so čudna imena: Letni časi, Družina, Pravice človeka).

Leta 1871 je izšel najslovitější teroristični priročnik 19. st. Katekizem revolucionarjev. Zgodovinarji še vedno niso prepričani, kdo je avtor. Rokopis zanj so našli pri nihilistu Sergeju Grenadijeviču Nečajevu ob njegovi aretaciji leta 1870, avtor pa bi lahko bil tudi anarhist Mihail Aleksandrovič Bakunin – ali pa oba skupaj.

Katekizem revolucionarjev pravi, da je revolucionar človek brez čustev, bolezensko obseden z eno samo mislijo: ubijati in uničevati za dobro revolucije. Ne sme poznati ali gojiti nikakršnih čustev, nima osebnih interesov, prijateljev, družine, njegovo življenje je posvečeno enemu samemu cilju – revoluciji. Pripravljen mora biti na vse žrtve in biti sposoben nasilnih dejanj za doseg cilja. Težko je reči, koliko je ta knjiga v resnici vplivala na terorizem 2. polovice 19. st., gotovo pa je bila zelo brana in večkrat ponatisnjena.

V Rusiji se je v 2. polovici 19. st. dogajalo nekaj nenavadnega. Mladi izobraženci, ki so večinoma pripadali aristokratskim ali vsaj premožnim meščanskim družinam, so se dvignili proti razredu, kateremu so pripadali, preden jih je zajelo revolucionarno vrenje. Ustanavljali so tajna študentska združenja.

Leta 1866 so pripravili atentat na carja Aleksandra II., atentat ni uspel in carizem je odgovoril z aretacijami, zasliševanji in s strogim nadzorom.

Barbara Vidovič, Aljoša Koltak, Anica Kumer

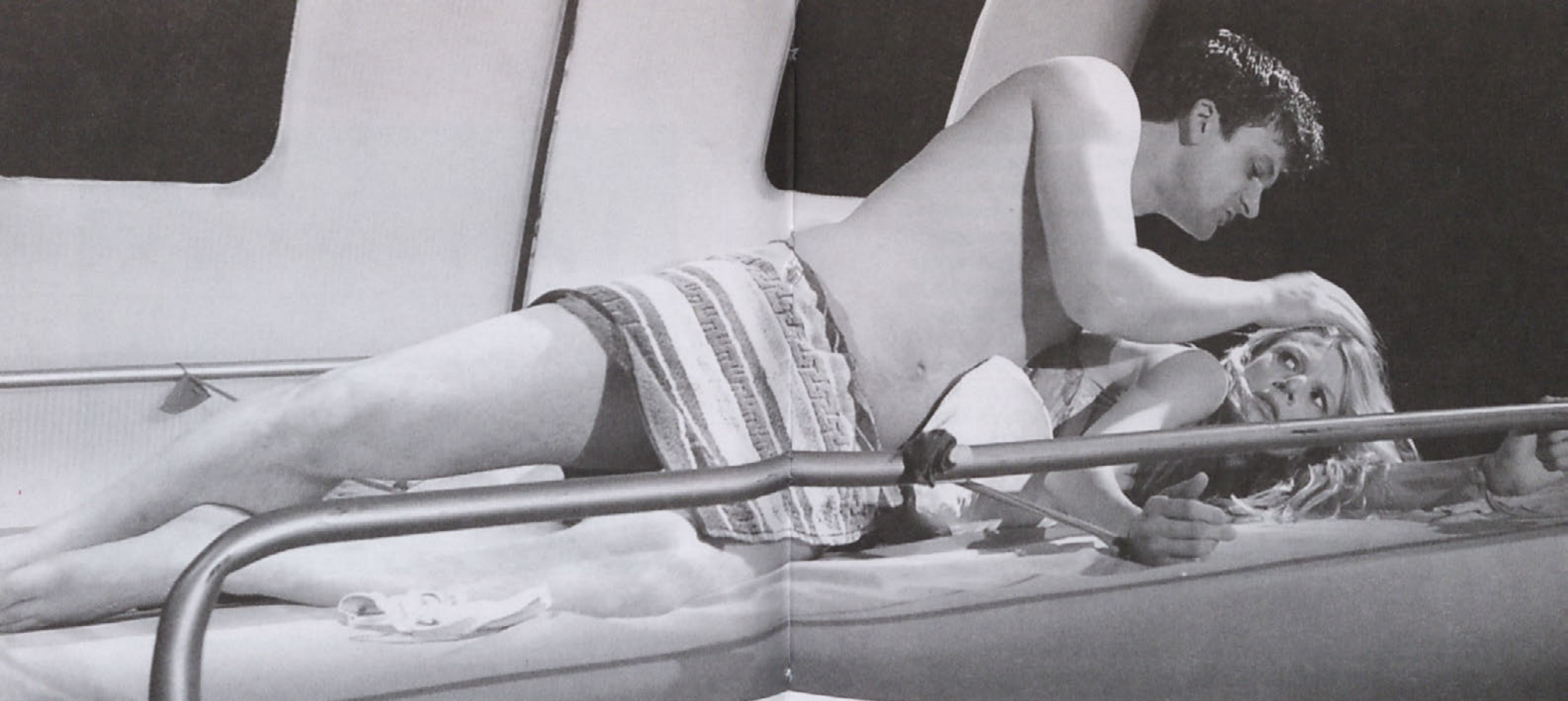
Člani tajnih študentskih organizacij so se pomešali med delavce, da bi jih pridobili za revolucijo.

Policija je zaprla več kot dva tisoč mladih revolucionarjev, ki so hoteli med ljudstvom širiti ideje o uporih in zamenjavi oblasti.

Leta 1879 so študentje ustanovili organizacijo Narodna volja, ki je sprejela terorizem kot edini možni odgovor na krivice in prisilo cesarske družbe. Pripravili so več atentatov. Leta 1879 se še enkrat poskušali izvesti atentat na Aleksandra II., vendar atentat ni uspel. Policija in vojska sta napovedali uničenje Narodne volje, ki je vse svoje napore usmerila v en cilj: umor carja.

Leta 1881 jim je atentat na carja uspel, vendar se po uboju Aleksandra II. v Rusiji ni nič spremenilo na bolje, prej na slabše.

Teroristične akcije so se v Rusiji prenehale za kakšnih dvajset let. V začetku 20. st. pa so spet dosegle vrh z atentati na guvernerje, generale, velike vojvode in druge

Vladimir Viaškalić, Tjaša Železnik

pomembne osebnosti ter z razkritjem, da je prvi človek tajne teroristične organizacije, ki je vodil, načrtoval in pogosto tudi izvajal najbolj drzne atentate na oblastnike, agent tajne policije od leta 1892.

Atentati, umori in bombni napadi so se konec 19. st. dogajali tudi v Franciji, Italiji in Španiji.

Nasilje se je nadaljevalo tudi v 20. stoletju. Policija si je v boju proti napadalcem oblasti pomagala z najetimi nasilneži, ki so streljali in podtikali bombe in bili skupaj s policijo še bolj nasilni od teroristov.

Atentat, ki je za sabo potegnil najhujše posledice, je bil umor prestolonaslednika Franca Ferdinanda, ki ga je leta 1914 ustrelil pripadnik Mlade Bosne Gavrilo Princip. Terorizem druge polovice 20. st. se je pojavljal v različnih evropskih državah.

Italija Terorizem v Italiji se pojavi sredi 70. let 20. st. kot posledica družbenopolitičnih razmer in gospodarske krize v državi.

Največ akcij so izvedli v velikih mestih (Rim, Milano, Torino, Bologna). V Italiji je delovalo več različnih terorističnih skupin:

- Rdeče brigade (levičarji); višek njihovega delovanja je napad na predsednika vlade Alda Mora, njegova ugrabitev, »sojenje« in usmrnitev leta 1978; svoje akcije so objavili, jih razložili in prevzeli odgovornost zanje;
- terorizem desnice: nasilje desnice je bolj skrito, italijanska desnica ubija molče. Desničarski teroristi pobijajo večje skupine ljudi, ne izbirajo svojih žrtev, bombe nastavlajo na javne kraje (vlak, železniške postaje, banke ...). Žrtve desničarskega terorizma so naključne (eksplozija na železniški postaji v Bologni leta 1980, kjer je umrlo 83 ljudi). Terorizem desnice je bolj grozljiv in ima večji psihološki učinek – bomba, ki eksplodira na javnem kraju, lahko ubije kogarkoli.

Nizozemska Delujejo domače in tuje teroristične skupine:

- domači teroristi (Rdeča mladina – bombni napadi konec 60. in 1. pol. 70. let);
- tuji teroristi: japonska Rdeča armada (zasedli francosko veleposlaništvo v Haagu leta 1974), irska IRA (ubila britanskega veleposlanika na Nizozemskem leta 1979).

Japonska Japonska Rdeča armada je bila ustanovljena 1969, prva večja akcija ugrabitev boeinga 727 japonske letalske družbe.

Turčija V Turčiji deluje okoli petdeset ilegalnih terorističnih organizacij.

Zahodna Nemčija Frakcija Rdeče armade (imeli so se za sestavni del svetovnega revolucionarnega gibanja, ki bo osvobodilo vse ljudi zatiranja in nadvlade). V glavnem so napadali izbrane cilje, skoraj nikoli na slepo, z nastavljanjem bomb na javna mesta. V tem so podobni italijanskim levičarskim teroristom.

Irska Leta 1916 ustanovljena Irska republikanska armada (borila se bo vse do dne, ko bo zadnji britanski vojak zapustil irska tla).

Španija Štiri teroristične skupine (2 levičarski, 1 desničarska, 1 separatistična).

- ETA (Baskovska domovina in svoboda), ustanovljena leta 1959, cilj ETE je neodvisna država Baskov, ideološko usmerjeni v socializem;
- Antifašistična revolucionarna domoljubna fronta prvič nastopi leta 1971, uradno pa je bila ustanovljena tri leta kasneje kot nekakšna nadgradnja več manjših

levičarskih skupin. Njihove akcije so omejene na posamezne napade na policiste in pripadnike varnostnih sil in občasno tudi na pripadnike desničarske organizacije Bojevniki Kristusa kralja;

- Bojevniki Kristusa kralja (Guerrilleros del Cristo rey): najprej zgolj verska desničarska skupina, ki je nasprotovala skrajni levici, kasneje usmerjena na vse levo od španskega političnega centra. Člani so se radi oblačili v nacistične uniforme, pretepali novinarje in umetnike, ki niso bili istega mnenja kot oni. Zavzemali so se za vrnitev frankističnega režima;
- Protifašistična odporiška grupa prvega oktobra (Grupo de resistencia antifascista primo de octubre); izvedli so več ugrabitev, pobojev policistov, bombnih napadov in požigov uredništev madridskih časopisov;
- španski teroristi so bili omejeni na delovanje znotraj države in praviloma nikoli ne izvajajo akcij v tujini – kot na primer Palestinci.

Francija Pariz je bil nekaj časa neuradna prestolnica teroristov, ki so od tam odhajali v akcije na vse konce Evrope. Francoski teroristi so združeni v dveh skupinah, ki imata zelo podobne cilje: avtonomijo v okviru francoske republike:

- Osvobodilna fronta Bretanje – revolucionarna bretonska armada (Front de libération de la Bretagne-Armée) je bila ustanovljena leta 1966, njen cilj pa je svobodna Bretanja s svojo skupščino in vlado. Izvajajo bombne napade;
- Akcija za obnovitev Korzike (Action pour la renaissance de la Corse) je gibanje, ki nastane leta 1967, najprej so izrazito nenasilni, terorizem kot metodo boja prevzamejo šele kasneje. Njihov cilj je avtonomna regionalna skupščina in izvršna vlada v okviru francoske republike. Uporabljajo predvsem bombe;
- Francija je imela več težav z mednarodnim terorizmom (Izraelci, Arabci, Iranci).

Izrael in Palestina Več različnih terorističnih organizacij, ki delujejo zunaj meja Izraela in Palestine. Pripadniki palestinske teroristične organizacije Črni september so leta 1972 ugrabili in ubili devet izraelskih športnikov na olimpijadi v Münchnu.

Ugrabitve letal Prva ugrabitev letala, o kateri poročajo pisni viri, se je zgodila leta 1930 v Peruju. Skupina političnih skrajnežev je ugrabila potniško letalo z razmeroma nedolžno zahtevo: raztrositi nad Limo in nekaterimi okoliškimi kraji

letake, ki so zmerjali tedaj vladajoči perujski režim. V začetku šestdesetih let 20. stoletja je ves svet, zlasti ZDA, zajela prava epidemija ugrabitev letal. To se je nadaljevalo še v 70. letih, potem pa je število ugrabitev potniških letal zelo upadlo.

Mednarodni terorizem Mednarodni terorizem predstavlja le en del terorizma, tistega, ki ne pozna meja in se je razširil na vse celine, občutimo pa ga v celotni mednarodni skupnosti. Praviloma prizadene več držav, kar je še posebej značilno za terorizem v zračnem prometu in teroristične akcije proti diplomatskim predstavništvom.

Pojem mednarodnega terorizma se je najprej nanašal na teroristična dejanja s tujim elementom, ko izvrševalec, žrtev in kraj dejanja niso vezani na eno državo. Kasneje pa se je pojem uveljavil za vsak napad na neko z mednarodnim pravom zaščiteno dobrino. S tem so se odprle možnosti, da se z mednarodnim terorizmom lahko označi skoraj vsak mednarodni zločin.

O mednarodnem terorizmu, ki zadnjih šestdeset let postaja vedno večji in vedno bolj neobvladljiv problem, poročajo vsi mediji. Velik del terorističnih dram se zato dogaja dobesedno pred našimi očmi. Brez velike pozornosti medijev bi imel mednarodni terorizem manjši vpliv na svetovno politično dogajanje. Posledice mednarodnega terorizma so vse bolj drastične, mnogostranske, pogosto nepredvidljive in neobvladljive. Mednarodni terorizem postaja vedno bolj pomemben del politike (tako zunanje kot notranje), saj je uporaba fizične sile v političnem življenju vedno bolj pogosta. Terorizem postaja po eni strani globalni problem, hkrati pa sredstvo razreševanja političnih interesov. Mednarodni terorizem je vzrok za razreševanje političnih nasprotij, hkrati pa je tudi posledica tega razreševanja. V imenu boja proti terorizmu se prav tako uporablja sila in se izvajajo nasilna dejanja, kot jih za dosego svojih ciljev izvajajo teroristi.

Mednarodni terorizem bolj kot pomembne posameznike za tarčo jemlje anonimne množice (bombe na javnih mestih, ugrabitve velikega števila talcev, večje kulturne prireditve).

Pojavne oblike terorizma: umori, ugrabitve, zajetja talcev, atentati, požari, eksplozije, oboroženi napadi, napadi na javna prevozna sredstva, ugrabitve letal, ladij, sabotaže, diverzije, naklepno ogrožanje ljudi in okolja z nevarnimi snovmi, izsiljevanja, grožnje ...

Terorizem 21. stoletja Različne oblike terorizma se razvijajo sočasno z uporabo tehnologije. Terorizem 21. stoletja se imenuje tudi »superterorizem«. Razvija se z razvojem tehnologije, njegove pojavne oblike pa so biološko in kemično orožje, uporaba plastičnega eksploziva, napadi na računalniške sisteme, ki igrajo pomembno vlogo v ekonomiji, varnosti in vsakodnevnem življenju.

Tehnologija pomaga terorizmu, da se le-ta razvija in postaja globalni problem. Tehnološkega terorizma se ne da kontrolirati in je zato popolnoma neobvladljiv.

Cyberterorizem je terorizem prihodnosti, ki združuje nasilje in računalnike. Ogrozil naj bi varnost milijonov ljudi po vsem svetu, predvsem pa varnost vojaških računalniških omrežij. Cyberterorizem ogroža bančne računalniške sisteme, borze, računalniške sisteme kontrolnih centrov poletov, električne in vodne sisteme velikih mest ter telekomunikacijske sisteme. Ta oblika terorizma je po mnenju strokovnjakov bolj nevarna od biološkega in kemičnega orožja. Internet omogoča terorističnim organizacijam hitro, učinkovito in poceni komunikacijo in širjenje propagande.

Cyberteroristi imajo za svoja dejanja politične motive. Vsi računalniki, predvsem vladni in vojaški, vsebujejo informacije, do katerih se želijo dokopati različne skupine teroristov. Leta 1991, v času zalivske vojne, so hekerji vdrl v računalniški sistem Pentagona. Teroristi uporabljajo viruse za onesposobitev različnih računalniških sistemov. Leta 1992 je bil ustvarjen virus Michelangelo, ki je onesposobil 10.000 računalnikov po vsem svetu. Uveljavil se je nov termin »cracker«, to je zlobni heker, ki uporablja računalniški sistem za vandalizem, da v sistem spušča nove viruse, črve, uničuje datoteke in povzroča tehnološko uničenje. Med državami in podjetji poteka t. i. »cybervohunstvo«, ki predstavlja nevarnost svetovni varnosti. »Telefonski teroristi« vdirajo v telefonske linije, poštne predale, glasovno pošto in predale elektronske pošte. Intima posameznika je danes vezana na prenosne telefone in računalnike in zato dostopna vsakomur.

Računalniška tehnologija omogoča hitrejšo in težje izsledljivo pranje umazanega denarja. Le nekaj hekerjev bi lahko povzročilo finančni kolaps Združenih držav Amerike. Računalniških zločinov in njihovih avtorjev se v večini primerov ne da razkriti.

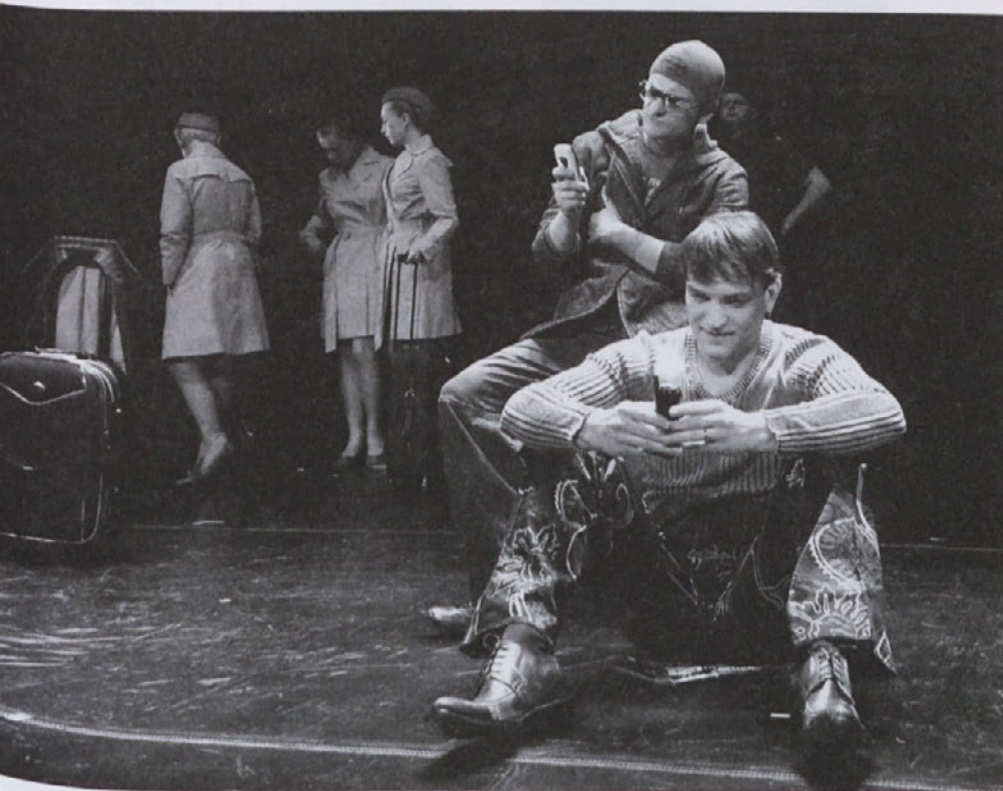
Grozljivo je spoznanje, da lahko prav vsak, ki ima računalnik in dostop do interneta, zagreši »cyberterorizem« in da je vsak lastnik računalnika z dostopom do interneta lahko žrtev »cyberterorizma«.

Mateja Kolečnik

Ena najizrazitejših slovenskih režiserk. V slovenski gledališki prostor je vpisala nova dramska imena, odprla gledališče sodobnim, angažiranim temam in odkrila nove načine oblikovanja gledališkega dogodka. Študij na ljubljanski AGRFT je zaključila z režijo Pinterjeve Zabave za rojstni dan (1990). Režirala je v različnih slovenskih gledališčih, predvsem slovenske praiizvedbe sodobnih evropskih in ameriških besedil. Prejela več nagrad, med katerimi najvidnejše mesto zasedata Borštnikova nagrada za najboljšo predstavo v celoti za uprizoritev Harrowerjeve igre Noži v kurah (Mala drama, 2001) in nagrada Prešernovega sklada 2003 za režijo Nožev v kurah in gledališke priredbe razvpitega filma danskega režiserja Thomasa Vinterberga Praznovanje. Izmed njenih uprizoritev velja posebej omeniti: Tri visoke ženske E. Albeeja (MGL, 1995/96), Kripl z Inishmaana M. McDonagha (MGL, 2001/02), Gospa z morja S. Sontag (MGL, 2002/03), Kako sem se naučila voziti P. Vogel (PG Kranj, 2000/01), Antigona v New Yorku J. Glowackega, Push Up 1–3 R. Schimmelpfenniga (PG Kranj, 2003/04), Impresarij F. Lainščka (SNG Drama Ljubljana, 1989/90), ambientalna postavitev igre Indijc hoče v Bronx I. Horovitza (SNG Drama Ljubljana, 1995/96), Kdo se boji Virginie Woolf? E. Albeeja (SNG Drama Ljubljana, 1997/98), Lepotna kraljica Leenana

M. McDonagha (SNG Drama Ljubljana, 1999/2000), Noži v kurah D. Harrowerja (SNG Drama Ljubljana, 2000/01), Praznovanje T. Vinterberga, M. Rukova in B. hr Hansena (SNG Drama Ljubljana, 2001/02), Šola za žene J. B. P. Molièra (SNG Drama Ljubljana, 2002/03), Oblika stvari N. LaButa (SNG Drama Ljubljana, 2003/04), Življenje po Georgeu H. Rayson (SNG Drama Ljubljana, 2004/05), Vprašajte Amy D. Hareja (SNG Nova Gorica, 1999/00) in Smrt trgovskega potnika A. Millerja (Drama SNG Maribor, 2003/04). Z režijo prve slovenske uprizoritve Terorizma bratov Presnjakov prvič gostuje v SLG Celje.

Anica Kumer, Manca Ogorevc, Barbara Vidovič, Vladimir Vlaškalič, Igor Žužek, Rastko Krošl

Ivo Knezović

Scenograf. Leta 1998 je diplomiral na zagrebški Fakulteti za arhitekturo. Od leta 1996 sodeluje z Dinko Jeričević kot njen asistent in raziskuje tehniko gledališke scenografije. Kot samostojni scenograf največ sodeluje z naslednjimi režiserji: Doro Ružđjak Podolski, Frankom Perkovićem, Aido Buković, Zoranom Mužićem, Robertom Raponjo, Vladom Štefančićem, Želimirjem Mesarićem, Ivico Kunčevićem in Božidarjem Vioćem. Podpisal se je pod več kot štirideset scenografij v različnih hrvaških gledališčih. Ukvarja se tudi s televizijsko scenografijo, je avtor scenografij za različne prireditve in koncerte. Bil je tehnični direktor Tedna sodobnega plesa (1999) in festivala otroškega gledališča Mlečni zob (2000). Za svoje ustvarjanje je prejel več nagrad: za scenografijo opere Ogenj Blagoja Berse je prejel nagrado Ljubo Babić za scenografijo za sezone 2001–2003 in nagrado hrvatskog glumišta leta 2003, za scenografijo predstave Vihar W. Shakespearja je leta 2004 prejel nagrado Rudolf Bunk. Od leta 1998 je član Združenja hrvaških arhitektov, od leta 2002 član ULUPUH-a, od leta 2002 pa član Združenja svobodnih umetnikov Hrvaške.

Alan Hranitelj

Kostumograf. V Zagrebu je obiskoval šolo za upodabljajočo umetnost, kjer je živel do 17. leta, preden se je iz profesionalnih razlogov preselil v Ljubljano. Delal je kot stilist in masker pri gledaliških predstavah ter kot kostumograf. V letu 1991 je deloval kot modni kreator v Milanu, po vrnitvi v Ljubljano pa spoznal, da se s kreiranjem mode ne bo ukvarjal. Posvetil se je razstavljanju v galerijah, kreiranju oblek – objektov, njegova prva dejavnost pa je postala kostumografija v gledališču. V obdobju med leti 1987 in 2004 je pripravil več kot 80 kostumografij za slovenska gledališča in sodeloval z vsemi najpomembnejšimi slovenskimi gledališkimi režiserji. Kot modni oblikovalec je razstavljal med drugim v Barceloni (1987), Münchnu (1988), Firencah (1988), Bologni (1991) in Milanu (1991). Poleg tega je pripravil tudi več samostojnih razstav – v Moderni galeriji (1991) in galeriji Equina v Ljubljani (1992), v Mestni galeriji Ljubljana (1995), v Kopenhagenu (Evropska prestolnica kulture, 1998).

Coco Mosquito

Gordan Muratović. Skladatelj in glasbeni producent. Rojen v Dubrovniku leta 1969, leta 1988 pride študirat v Zagreb, kjer živi in dela še danes. Leta 1994 ustanovi skupino Jinx, s katero do leta 2002 posname štiri studijske albume in koncertira po Hrvaški in Sloveniji. Poleg tega kot skladatelj in producent sodeluje tudi s številnimi hrvaškimi pop in rock izvajalci (Psihomodo pop, Nina Badrić, Stampedo, Natalie Dizdar, Leut magnetik).

Je večkratni dobitnik hrvaške diskografske nagrade Porin, s skupino Jinx pa leta 1998 prejme prestižno nagrado Radio France International.

Kot avtor glasbe za gledališče debitira leta 2001 s predstavo Sen kresne noči W. Shakespearja v režiji J. Juvančiča v zagrebškem gledališču Komedija. Ustvaril je še glasbo za predstavi Šola za žene J. B. P. Molièra v režiji Mateje Kolečnik (SNG Drama Ljubljana, 2003) in Kako je Tonkica kupovala kruh J. Boke prav tako v režiji Mateje Kolečnik (Mala scena, Zagreb, 2004).

Branko Potočan

Plesalec in koreograf. Njegovo vidnejše ustvarjanje na področju plesa se je začelo leta 1986, ko se je pridružil Plesnemu teatru Ljubljana (PTL) in kot del takratne avantgardne skupine pod vodstvom Ksenje Hribar sodeloval v vseh pomembnejših produkcijah. Od leta 1990 je v Bruslju sodeloval s svetovno znanim koreografom Wimom Vandekeybusom. Z njegovo skupino Ultima Vez je prekrizal svetovne plesne in gledališke odre. Leta 1994 je ustanovil svojo skupino fizičnega teatra Fourklor, s katero je v obdobju desetih let ustvaril deset celovečernih predstav in za svoje delo prejel več nagrad. Med temi je tudi zlata ptica, ki jo je leta 1996 prejel za predstavo Sanjam spomin, a se spominjam sanj. Že vrsto let deluje tudi v okviru gledališča kot koreograf oz. svetovalec za gib (produkcije Mladinskega gledališča, sarajevskega Narodnega pozorišča, skupine Betontanc ...) ter občasno dela kot pedagog (Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija (smer sodobni ples, študentska skupina Intakt, delavnice z mladimi ...). Leta 1994 je ustanovil Vitkar zavod kot zavod za organizacijo in izvedbo kulturnih dejavnosti, v produkciji katerega je nastalo več predstav skupine Fourklor ter predstav drugih avtorjev na področju sodobnega gledališča in plesa (od leta 1994 več kot 20 predstav).

In memoriam

Kot da je nekaj hladnega zavelo po teatru, ko smo otrpnili ob sporočilu, da je naš Franci odšel ...

Ko nekoga neizprosno ni več, se zaveš, kako ti je bil blizu, kako je bil tvoj. V trenutku preletiš desetletja soustvarjanja, spominov, velikih stvaritev, ki jih je z nami podpisoval Franci Križaj in ... spet ti postane toplo pri duši.

Vodil je našo generacijo in za vsakogar vedel, kaj lahko iztisne iz njega. Bili smo Križajev teater, Križajeva čreda. Včasih neubogljiva, svojeglava, pa prostodušno vesela po uspešnih premierah.

In za vse: hvala ti, Franci!

Franci Križaj

V režijskem opusu, ki obsega več kot devetdeset dramskih uprizoritev na poklicnem odru, je Franci Križaj uveljavil prepoznavno poetiko asketskega, skoraj minimalističnega poetičnega realizma z izjemnim posluhom za tragikomične razsežnosti človekove eksistence in izrazitim smislom za prepletanje aktualnih in nadčasovnih vrednot. Več kot polovico svojega režijskega opusa je posvetil režijam slovenskih dramskih del, med njimi je bilo šestindvajset krstnih izvedb. Nekatere med njimi so izpisale ključna poglavja naše povojne gledališke zgodovine. Kot »ansambelski« režiser je odločilno vplival na kakovost uprizoritev celjskega gledališča in z njim, v daljšem obdobju, prispeval h kakovosti in celovitosti slovenskega gledališkega prostora.

Z njim je odšel veliki boter celjskega gledališča, ki je nedvomno spadal med visoko duhovno plemstvo gledališke umetnosti.

Bil je dedič Odra 57 in tihi varuh njegovega disidentskega izročila, poosebljena drža in gesta, ki sta v premenah časa in značajev vztrajali dlje kot pri drugih: drža, ki se ni trkala po prsih in razkazovala svojih ran, dobljenih v spopadih z oblastjo, in gesta, ki iz svoje usode ni kovala političnega dobička in ni dopustila, da bi v ga njegovem imenu kovali drugi. Mogoče bi mu morali znova pozorno prisluhnili tisti, ki danes plaho začenjajo govoriti o ne-servilnosti umetnosti. Prisluhniti tako, kot je znal on nam: ne čisto od tega sveta, a vseeno trdno na tleh, zaradi čudežnega spoja pokončnosti in širine, nepodkupljivosti in topline. Franci Križaj, ki je imel zmeraj čas za druge, mož, ki je znal stisniti zobe, prisluhniti drugim in jih poslušati, Franci Križaj, ki nas je zmeraj bral kot odprte in zapackane knjige.

Odraščal je v prestolnici, glavnino svojega dela je ustvaril zunaj nje, v Celju. Franci Križaj je znal biti zunaj, na robu in zoper večino, znal je biti manjšina, znal je biti opozicija. V spominu nam bo ostal tudi kot tisti, ki si je zgodaj upal izreči svoj ne. Ne tako kot Brechtov der Nein-sager, ki je to storil šele na koncu in potem. Franci Križaj si je to upal izreči takrat, ko je bil za to potreben pogum, in zmeraj potem, ko je bil

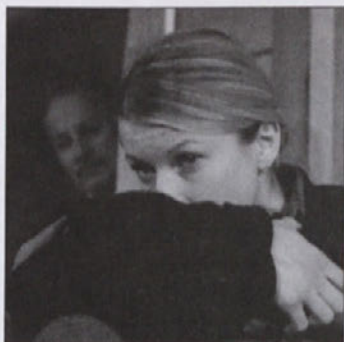
prepričan, da ima prav. Pri njem smo se učili pokončnosti, danes enako redke, kot je bila nekoč. Znal je vztrajati onstran moči in zoper njo, ker je bil pesnik. Njegovo delo je zaznamovala odličnost, ki je bila, to vemo zdaj, več kot to: bila je žlahtnost. In celo več kot to, to vemo zdaj, ko ga ni več: bila je poslanstvo, opravljeno z velikim zamahom in častno.

Z njim je odšel tisti, čigar navzočnost v celjskem gledališču je mejila na božje jamstvo, ki naj bi bdelo nad slehernim tudi takrat, ko ga angel, ki je hodil za njim do opoldneva, zapusti. Dokler ni rekel, da je dovolj, je bilo zmeraj mogoče še, saj je Franci Križaj nekako samoumevno prevzemal odgovornost zase in za druge, tudi zunaj uprizoritve in zunaj gledališča. Bil je mera v čezmernosti in čezmernost v meri, kadar je bila ta pridigarska, poniglava in pritlehna. Bil je mojster ločevanja zrna od plev, mojster tehtnosti in ravnotežja.

Z njim je odšel plemič, čigar žlahtnost je odločilno zaznamovala ljudskost celjskega gledališča.

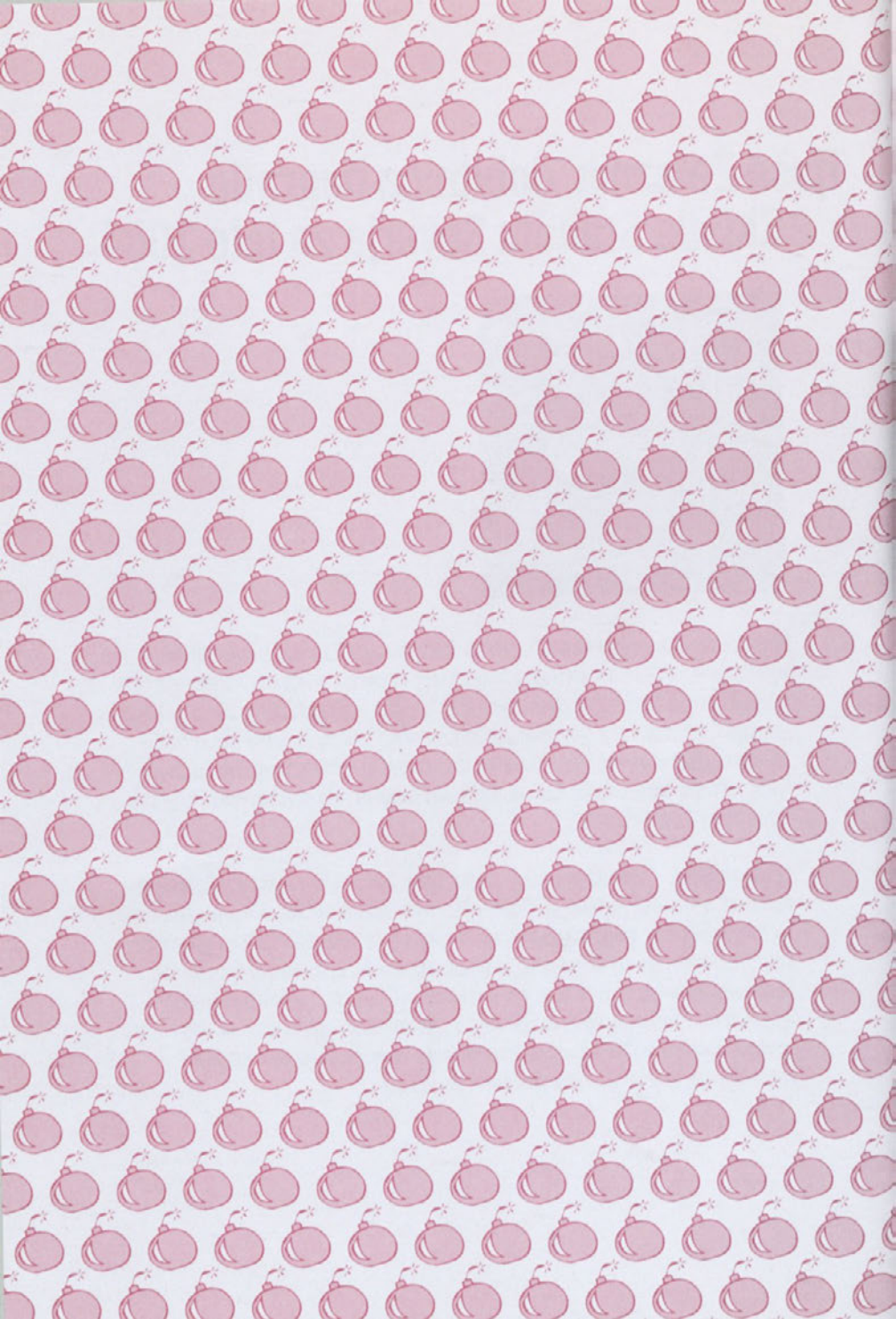
Franci Križaj je bil umetnik, zmenjen s samim seboj, z redko domišljeno hierarhijo duhovnih vrednot. Iz njih sta rasli njegova karizma, ki je prežarjala gledališče, in njegova toplina, ki jo je občutil sleherni, ki je delal z njim. Globoko je spoštoval besedo, v njeni moči in nemoči, z vsem, kar lahko izreče, in z vsem, česar ne more, njeno neizrekljivost in njen molk. Franci Križaj je bil mojster diskretnosti. Ni silil v ospredje. Bil je ostrostrelec, mislec in humanist, dosleden v spopadu s kičem in sentimentalnostjo, v imenu nedosegljivega sočutja in lepote. Zmeraj je bil spoštljiv do sočloveka, zmeraj prezirljiv do avtoritet, zavezan življenju in njegovi širini. Bil je, kot vsi režiserji, težkoatletski pripovedovalec zgodb in v tem pripovedovanju pesnik odra, ki je večče spreminjal banalno vsakdanjost v poezijo. Njegovi odrski stihi so bili s svoji lapidarnosti in pronicljivosti razkošni, polni duha, humorja in radoživih prebliskov. Franci Križaj je bil pesnik zahtevnih odrskih oblik, vpisanih v gluho in temno praznino odra, ki je v njegovi pisavi zmeraj spregovorila tehtno, v svetlobi tistega, kar naj bi bilo resničnejše od življenja. Še je odtis v tem zračnem niču, ki mu je dajal ime, še je v njem odtis podobe moža, ki je vztrajno in nepodkupljivo nagovarjal najboljše v nas.

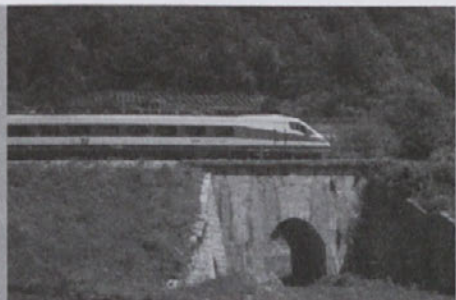
Tjaša Železnik, dobitnica nagrade Sklada Staneta Severja za leto 2004

Tjaša Železnik je prejela nagrado Sklada Staneta Severja za vloge v gledaliških uprizoritvah, odigranih v preteklem letu: za vlogi Roberte I in Roberte II v enodejankah Eugèna Ionesca Jacques ali podrejenost in Prihodnost je v jajcih (režija Diego de Brea), za vlogo Chaterine v prvi slovenski uprizoritvi drame Davida Auburna Dokaz (režija Janez Lapajne) in za več vlog v Ovidovih Metamorfozah (Človek, Druga hči, Io, Druga kača, Filomela, Mira, Lakota, Ženska, Filomela) (izbor in priredba besedila Tina Kosi, režija Vinko Möderndorfer).

Iz utemeljitve Mlada dramska igralka Tjaša Železnik se razvija v zrelo igralsko osebnost, v vrhunsko igralko in sijajno interpretko občutljivih ženskih dramskih likov ter tako zaznamuje gledališki repertoar, ki opredeljuje Slovensko ljudsko gledališče Celje. /.../ Njeni ženski liki so krhki in brezkompromisni, prefinjeni in neposredni, karakterno izzivalni ali zresnjeni, minimalistični ali čustveni, odlikuje jo sposobnost igralskih transformacij; njeni ženski obrazi v posameznih uprizoritvah so ustvarjeni z igralsko čudežno močjo, natančno interpretacijo besedila in popolno igralsko koncentracijo, s čimer ustvarja umetniški presežek. /.../

Casanova

*je Ljubljančanke že osvojil.
Mu bo uspelo tudi pri Štajerkah?*

*Od 12. decembra 2004 naprej vozi vlak Casanova
na relaciji Maribor-Celje-Ljubljana-Benetke.
In seveda tudi nazaj.*

NOVO!

Vse podrobnejše informacije o voznem redu, cenah, dodatnih ponudbah in o vsem, kar vas še zanima, dobite na vaši železniški postaji, na spletnih straneh Slovenskih železnic www.slo-zeleznice.si in po e-pošti potnik.info@slo-zeleznice.si

Slovenske železnice
Potniški promet

POLETITE

**ugodne cenovne ponudbe
letalskih vozovnic preko spleta**

**Iz Ljubljane v Amsterdam, Bruselj, Dublin, Dunaj,
Frankfurt, Istanbul, Kobenhaven, London, Manchester,
Moskvo, München, Ohrid, Pariz, Podgorico, Prištino,
Sarajevo, Skopje in Zürich.**

SKOČI NA NET-OBIŠČI SVET www.adria-airways.com

ADRIA

A REGIONAL STAR ALLIANCE MEMBER

Gledališki list Slovenskega ljudskega gledališča Celje
Letnik 59, sezona 2004/2005, številka 5
Izdaja Slovensko ljudsko gledališče Celje.
Vse pravice pridržane.

Za izdajatelja Tina Kosi
Urednica Tatjana Doma
Lektorica Metka Damjan
Fotograf Damjan Švarc
Oblikovalec Matej Dečko
Tisk Grafika Gracer
Naklada 3000 izvodov
Celje, Slovenija, februar 2004

SLG Celje si pridržuje pravico do spremembe programa.

